

ทุเรียน

ลักษณะทั่วไป

ทุเรียน เป็นไม้ผลยืนต้นขนาดใหญ่ เจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ดีในเขตที่มีสภาพอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสมประมาณ 10-46 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า 2,000 มิลลิเมตรต่อปี การกระจายตัวของฝนดี ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศสูงประมาณ 75-85 % ดินมีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) ประมาณ 5.5-6.5

พันธุ์ส่งเสริม

1. พันธุ์ชะนี

ลักษณะเด่น เนื้อละเอียดเหนียว สีสวย มีสีเหลืองเข้ม การสุกของเนื้อในผลเดียวกันสม่ำเสมอ ทนทานต่อโรครากเน่าโคนเน่าพอสมควร

ลักษณะด้อย ออกดอกติดผลไม่ดี มักพบอาการแกน เต่าเผา ไล่ชิม งอมแล้วเนื้อและ กลิ่นฉุน คุณภาพเนื้อ ไม่เหมาะสำหรับแปรรูป

2. พันธุ์หมอนทอง

ลักษณะเด่น เนื้อหนา เมล็ดลีบ กลิ่นไม่แรง ติดผลดี ผลสุกเก็บได้นานกว่าพันธุ์อื่น (งอมแล้วเนื้อไม่แฉะ) ไม่ค่อยพบอาการแกน เต่าเผาหรือไล่ชิม คุณภาพเนื้อเหมาะสำหรับการแปรรูป ทั้งแช่แข็ง กวน ทอดกรอบ

ลักษณะด้อย ไม่ทนทานต่อรากเน่า โคนเน่า เนื้อหยาบ สีเนื้อเหลืองอ่อน (ไม่เข้ม) มักพบการสุกไม่สม่ำเสมอ อาจสุกทั้งผล สุกบางพู หรือสุกบางส่วนในพูเดียวกัน

3. พันธุ์ก้านยาว

ลักษณะเด่น เนื้อละเอียดเหนียว สีเนื้อสม่ำเสมอ งามแล้วเนื้อไม่แฉะ ติดผลดี พบอาการแกนเล็กน้อย ติดผลง่าย ผลมีขนาดปานกลางถึงใหญ่

ลักษณะด้อย เปลือกหนา เนื้อไม่ค่อยหนา เมล็ดมีขนาดใหญ่และมีจำนวนมาก เป็นไส้ซึ่มง่าย มีอาการเต่าเผาปานกลาง ไม่ทนทานต่อโรครากเน่าโคนเน่า ถ้าให้ผลมากคุณภาพผลจะไม่ดีและกิ่งจะแห้งตายภายหลัง อายุการให้ผลหลังปลูกช้า ผลสุกเก็บได้นาน กั้นผลแตกง่าย

4. พันธุ์กระดุม

ลักษณะเด่น ออกดอกเร็ว ผลแก่เร็วจึงขายได้ราคาดีและไม่มีปัญหาไส้ซึ่ม อายุการให้ผลหลังปลูกเร็ว ติดผลดี ผลดก

ลักษณะด้อย ไม่ทนทานต่อโรครากเน่าโคนเน่า ผลมีขนาดเล็ก เนื้อบาง ถ้าออกแล้วไปตรงกับพันธุ์อื่นจะมีปัญหาเรื่องตลาด

การปลูก

การเตรียมดิน

ปรับพื้นที่ก่อนที่จะกำหนดผังปลูก และติดตั้งระบบน้ำ โดยปรับพื้นที่ให้ราบไม่ให้มีแอ่งที่น้ำท่วมขังได้ และถ้าเป็นไปได้ควรปรับเป็นเนินลูกฟูกเพื่อปลูกทุเรียนบนสันเนิน

วิธีการปลูก

ทำได้ทั้งการขุดหลุมปลูกซึ่งเหมาะกับพื้นที่ค่อนข้างแล้งและยังไม่มีการวางระบบน้ำไว้ก่อนปลูก วิธีนี้ดินในหลุมจะช่วยเก็บความชื้นได้ดีขึ้น แต่ถ้ามีฝนตกชุก น้ำขัง รากเน่าและต้นตายได้ง่าย ส่วนการปลูกโดยไม่ต้องขุดหลุม (ปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโคก) เหมาะกับพื้นที่ฝนตกชุก วิธีนี้การระบายน้ำดี น้ำไม่ขังโคนต้น แต่ต้องวางระบบน้ำก่อนปลูก ซึ่งต้นทุนจะเจริญเติบโตเร็วกว่าการขุดหลุม ทั้งนี้ จุดเน้นที่สำคัญ คือ ควรใช้ต้นกล้าขนาดเล็กที่มีระบบรากดี ไม่ชดงอ แต่ถ้าจะปลูกด้วยต้นกล้าขนาดใหญ่ควรตัดแต่งรากที่ชดงอทั้งที่ก้นถุงและด้านข้างออก รวมทั้งควรพรางแสงให้กับต้นที่ปลูกใหม่ด้วยตาข่ายพรางแสง หรือทางมะพร้าว หรือปลูกไม้ให้ร่มเงา เช่น กัลล้วย

ระยะปลูก

8-10 X 8-10 เมตร ปลูกทุเรียนได้ประมาณ 16 – 25 ต้น/ไร่

การดูแลรักษาในระยะก่อนให้ผล

การให้น้ำ

ให้น้ำอย่างสม่ำเสมอเพื่อการเจริญเติบโตที่ดีและต่อเนื่อง

การตัดแต่งกิ่ง

เริ่มตัดแต่งกิ่งหลังจากปลูกแล้วประมาณ 1 – 1.5 ปี เพื่อให้ต้นทุเรียนมีโครงสร้างและทรงพุ่มที่ดี ไร่ลำต้นเดี่ยว และไว้กิ่งประธานกิ่งแรกสูงจากพื้นดินประมาณ 1 เมตร ไว้กิ่งให้เรียงเป็นระเบียบ เหมาะแก่การไว้ผลและไม่บดบังแสงแดดซึ่งกันและกัน ควบคุมความสูงของลำต้นไว้ที่ประมาณ 7 เมตร

การใส่ปุ๋ย

- **ปีแรกหลังปลูก** ควรใส่ปุ๋ยและทำโคน 4 ครั้ง (การทำโคน หมายถึง การกำจัดวัชพืชใต้ทรงพุ่ม ถากดินรอบนอกทรงพุ่มมาพูนกลบใต้ทรงพุ่มในลักษณะลาดเอียงจากต้นพันธุ์ออกไปโดยรอบ หลีกเลียงการถากดินบริเวณโคนต้น เพราะระบบรากทุเรียนที่อยู่ค่อนข้างตื้นใกล้ผิวดินจะได้รับอันตราย ชะงักการเจริญเติบโต หรือทำให้โรครากเน่าโคนเน่าเข้าทำลายได้ง่ายขึ้น) โดยควรใส่ปุ๋ยและทำโคนครั้งที่ 1 หลังจากปลูกแล้วประมาณ 1 เดือน หลังจากนั้นต่อเนื่องจนถึงสิ้นปี นั้น ควรใส่ปุ๋ยและทำโคน เดือนเว้นเดือน โดยในแต่ละครั้ง ควรใส่ปุ๋ยในปริมาณ ดังนี้

ครั้งที่ 1 - 3 ใส่ปุ๋ยคอก 5 กิโลกรัมต่อต้น

ครั้งที่ 4 ใส่ปุ๋ยคอก 5 กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับ ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ประมาณ 150 - 200 กรัมต่อต้น

- **ปีต่อไป** (ระยะที่ต้นทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิต) ควรใส่ปุ๋ยและทำโคนอย่างน้อย ปีละ 2 ครั้ง ในช่วงต้นฤดูฝนและหลังฤดูฝน โดยควรใส่ปุ๋ยในปริมาณ ดังนี้

ปุ๋ยคอก อัตราเป็นนึ่งก็ต่อต้นต่อปี เท่ากับสองเท่าของขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม (เมตร) แบ่งใส่ 2 ครั้งต่อปี ยกตัวอย่าง เช่น ต้นทุเรียนมีเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม 3 เมตร ควรใส่ปุ๋ยคอกปีละ 6 นึ่งก็ หรือ 13.5 กิโลกรัม แบ่งใส่ 2 ครั้ง (2.25 กิโลกรัม = 1 นึ่งก็)

ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 อัตราเป็นกิโลกรัมต่อต้นต่อปี เท่ากับขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม (เมตร) แบ่งใส่ 2 - 4 ครั้งต่อปี ยกตัวอย่างเช่น ต้นทุเรียนมีเส้นผ่าศูนย์กลาง ทรงพุ่ม 3 เมตร ควรใส่ปุ๋ยเคมีปีละ 3 กิโลกรัม แบ่งใส่ 2 - 4 ครั้งต่อปี

การป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ศัตรูที่สำคัญของทุเรียนในระยะต้นเล็กซึ่งมีการเจริญเติบโตทางกิ่งก้านสาขา ได้แก่ โรครากเน่าโคนเน่า โรคราใบติด โรคราสีชมพู เพลี้ยไก่แจ้ และปัญหาสำคัญ คือ วัชพืช ควรใช้หลายวิธีประกอบกัน ทั้งการใช้แรงงานถอน ถาก ตัดด้วยเครื่องมือ หรือใช้สารเคมี โดยต้องระมัดระวังอย่าให้ระบบรากกระทบกระเทือนและระวังไม่ให้ละอองสารเคมีกำจัดวัชพืชสัมผัสกับต้นทุเรียน

การดูแลในระยะให้ผลแล้ว

การให้น้ำ

ให้น้ำสม่ำเสมอช่วงเจริญเติบโตทางใบ และงดน้ำช่วงปลายฝนเพื่อเตรียมการออกดอก เมื่อทุเรียนออกดอกแล้วให้ควบคุมปริมาณน้ำ โดยค่อยๆเพิ่มปริมาณน้ำขึ้นเรื่อยๆเพื่อให้ดอกทุเรียนมีพัฒนาการที่ดี จนเมื่อดอกทุเรียนพัฒนาถึงระยะหัวกำไล (ก่อนดอกบาน 1 สัปดาห์) ให้ลดปริมาณน้ำโดยให้เพียง 1 ใน 3 ของปกติ เพื่อช่วยให้มีการติดผลดีขึ้น และให้น้ำในปริมาณนี้ไปจนดอกบานและติดผลได้ 1 สัปดาห์ จากนั้นจึงค่อยๆเพิ่มปริมาณน้ำขึ้นเรื่อยๆและต้องให้น้ำอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ ตลอดช่วงพัฒนาการของผล

การใส่ปุ๋ย

ควรใส่ปุ๋ยและวัสดุปรับปรุงดินตามผลการตรวจวิเคราะห์ดิน หรืออาจใส่ปุ๋ยตามแนวทางดังนี้

1. ใส่ปุ๋ยเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ดินหลังเก็บเกี่ยว
  - ปุ๋ยอินทรีย์ 20-50 กิโลกรัม/ตัน
  - ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 อัตราเป็นกิโลกรัมต่อตันเท่ากับ 1 ใน 3 ของเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม
2. ใส่ปุ๋ยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผล
  - เมื่อผลมีอายุ 7 สัปดาห์ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 12-12-17-2 หรือ 13-13-21 อัตราเป็นกิโลกรัมต่อตัน เท่ากับ 1 ใน 3 ของเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม
3. ใส่ปุ๋ยเพื่อเพิ่มคุณภาพเนื้อ
  - เมื่อผลมีอายุ 10-11 สัปดาห์ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 0-0-50 อัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อตัน

การปฏิบัติอื่นๆ

1. การตัดแต่งดอก หลังจากออกดอก 5 สัปดาห์ ควรตัดแต่งช่อดอกบนกิ่งขนาดเล็ก (เส้นผ่าศูนย์กลางกิ่งน้อยกว่า 2 เซนติเมตร) หรือดอกที่อยู่ปลายกิ่งทิ้งให้เหลือเฉพาะดอกรุ่นเดียวกันในกิ่งเดียวกัน ให้มีจำนวนช่อดอกประมาณ 3 – 6 ช่อดอกต่อความยาวกิ่ง 1 เมตร แต่ละช่อดอกห่างกันประมาณ 30 เซนติเมตร
2. การตัดแต่งผล
  - ครั้งที่ 1 เมื่อผลอายุ 4-5 สัปดาห์หลังดอกบาน ตัดแต่งผลที่มีขนาดเล็ก รูปทรงบิดเบี้ยว และไม่อยู่ในตำแหน่งที่ต้องการออก เหลือผลไว้ประมาณ 2-3 เท่าของจำนวนผลที่ต้องการไว้จริง
  - ครั้งที่ 2 เมื่อผลอายุ 6 สัปดาห์หลังดอกบาน ระยะนี้ผลที่ปกติจะมีการขยายตัวด้านยาว สีผิวเขียวสดใส หนามมีขนาดปกติเรียวยาว ถ้าตรวจพบผลที่มีพัฒนาการผิดปกติ มีขนาดเล็ก หนามแดง หรือมีโรคแมลงเข้าทำลาย ให้ตัดทิ้ง

- ครั้งที่ 3 เมื่อผลอายุ 8-9 สัปดาห์ ระยะนี้ผลที่ปกติจะเริ่มขยายตัวด้านกว้างอย่างรวดเร็ว สีผิวและหนามเขียวสดใสนามมีขนาดปกติ ถ้าตรวจพบผลที่มีพัฒนาการผิดปกติ ทรงบิดเบี้ยว ขนาดเล็ก หรือมีโรคแมลงเข้าทำลายให้ตัดทิ้ง
  - ครั้งที่ 4 เมื่อผลมีอายุ 10-12 สัปดาห์ ระยะนี้ผลทุเรียนขึ้นพุ่มเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ตัดแต่งผลเป็นครั้งสุดท้าย เหลือผลไว้เท่าจำนวนที่ต้องการจริง (ประเมินจำนวน 1 ผล ต่อใบทุเรียน ที่สมบูรณ์ประมาณ 330 ใบ)
3. การป้องกันและการกำจัดใบอ่อน ในช่วงวิกฤตระหว่างการพัฒนาของผล เพื่อป้องกันผลอ่อนร่วง หรือ ทรงผลบิดเบี้ยว หรือ เนื้อด้อยคุณภาพ (แกน เต่าเผา) โดย
- การชะลอการแตกใบอ่อน ด้วยการพ่นสารชะลอการเจริญเติบโต เช่น สารมีพิควอทคลอไรด์ ความเข้มข้น 37.5 พีพีเอ็ม ให้ทั่วต้น
  - การปลิดใบอ่อน ด้วยการพ่นปุ๋ยโพแทสเซียมไนเตรท (13-0-46) อัตรา 100-300 กรัม/น้ำ 20 ลิตร แตกใบอ่อน
  - การลดความเสียหายที่เป็นผลจากการแตกใบอ่อน ด้วยการพ่นปุ๋ยสูตรทางด่วน (คาร์โบไฮเดรตสำเร็จรูป อัตรา 20 ซีซี + ปุ๋ยเกล็ด 15-30-15 ที่มีธาตุรองและธาตุปริมาณน้อย อัตรา 60 กรัม + กรดฮิวมิก อัตรา 20 ซีซี ผสมรวมในน้ำ 20 ลิตร) ร่วมกับสาร มีพิควอทคลอไรด์ ความเข้มข้น 37.5 พีพีเอ็ม ให้ทั่วต้น

ศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด

เน้นการป้องกันกำจัดโดยวิธีผสมผสาน

1. โรคจากเชื้อราไฟทอปธอรา

- โรคเข้าทำลายใบ ให้พ่นสารเมตาแลกซิล หรืออีฟอไซท์ออลูมิเนียม หรือกรดฟอสฟอรัส ให้ทั่วทั้งภายในและนอกทรงพุ่ม
- โรคที่ระบบราก ใช้สารเมตาแลกซิลราดใต้ทรงพุ่มให้ทั่ว พร้อมกับกระตุ้นการเจริญของราก
- โรคที่ลำต้นและกิ่ง ถ้าอาการเล็กน้อย ให้ขูดผิวเปลือกส่วนที่เป็นโรคออกนำไปเผาทำลาย แล้วทาด้วยปูนแดง หรือ สารเมตาแลกซิล ถ้าพบอาการรุนแรง ใช้กรดฟอสฟอรัส ฉีดเข้าลำต้น หรือกิ่งในบริเวณตรงข้าม หรือส่วนที่เป็นเนื้อไม้ดีใกล้บริเวณที่เป็นโรค

2. **โรคใบติด** พบอาการเล็กน้อยให้ตัดเผาทำลาย ถ้าอาการรุนแรงให้พ่นด้วยสารคาร์เบนดาซิม

3. **เพลี้ยไก่แจ้** เมื่อพบยอดทุเรียนถูกทำลายมากกว่า 30 % ของยอดหรือพบไข่บนยอดมากกว่า 20 % ให้พ่นด้วยสารแลมปีดา ไซฮาโลทริน หรือคาร์บาริล หรือไซเปอร์เมทริน/ไพซาไดโน ทุก 7-10 วัน จนใบแก่

4. **ไรแดง** พ่นสาร โพรพาไกต์ สลับกับสารเอคซีโทอะซอกซ์
5. **หนอนเจาะผล** พ่นด้วยสารสะเดา หรือสารแลมปีดาไซฮาโลทริน หรือคาร์โบซัลแฟน หรือไซเพอร์เมทริน/ไพซาโลน แต่ต้องหยุดใช้สารเคมีก่อนเก็บเกี่ยว 15 วัน
6. **หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน** พ่นด้วยสารไซเพอร์เมทริน/ไพซาโลน หรือสารไดอะซินอน แต่ต้องหยุดใช้สารเคมีก่อนเก็บเกี่ยว 15 วัน
7. **เพลี้ยแป้ง** ตัดแต่งผลอ่อนที่พบเพลี้ยแป้งเผาทำลาย โรยสารคาร์บาริลรอบโคนต้นป้องกันการแพร่ระบาดของมดดำ ในกรณีที่พบเพลี้ยแป้งหลังตัดแต่งผลครั้งสุดท้าย ควรพ่นด้วยสารมาลาไธออน ร่วมกับบิโตรเลียมออยล์ หรือใช้สารคลอไพริฟอส พ่นเป็นจุดเฉพาะกลุ่มผลที่สำรวจพบการทำลาย และต้องหยุดใช้สารเคมีก่อนเก็บเกี่ยว 15 วัน
8. **โรคผลเน่า** ตัดและเผาทำลายเมื่อพบผลที่เป็นโรค แล้วพ่นด้วยสารอีพอไซท์ อะลูมิเนียม หรือกรดฟอสฟอรัส ให้ทั่วต้นและหยุดพ่นสารเคมีก่อนเก็บเกี่ยวอย่างน้อย 30 วัน

การเก็บเกี่ยว

1. ดัชนีการเก็บเกี่ยวทุเรียน สังเกตลักษณะหลายอย่างประกอบกัน ดังนี้
  - นับอายุผล ตั้งแต่วันดอกบานจนถึงวันเก็บเกี่ยว พันธุ์กระดุมทอง ไม่น้อยกว่า 80 วัน พันธุ์ชะนี ไม่น้อยกว่า 100 วัน พันธุ์หมอนทองไม่น้อยกว่า 110 วัน
  - ประเมินจากลักษณะภายนอก เช่น ก้านผลแข็ง สากมือ หนามห่าง ปลายหนามแห้ง สีน้ำตาลไหม้ รอยแยกบนสันพูขยายห่างเห็นได้ชัดเจนขึ้น
  - ประเมินองค์ประกอบภายใน โดยสุ่มผลในแต่ละรุ่นมาตรวจสอบ ลักษณะภายในคือ สีเนื้อเหลือง กลิ่นหอม เมล็ดสีน้ำตาล รสชาติหวาน และมัน
2. วิธีการเก็บเกี่ยว ใช้ 2 คน โดยคนหนึ่งปีนขึ้นไปบนต้นใช้มีดที่คมและสะอาด ตัดก้านผลส่วนที่อยู่เหนือปากปลิง แล้วปล่อยผลลงมาให้คนที่รออยู่ใต้ต้นใช้กระสอบป่านตัวรับผล เมื่อเก็บเกี่ยวลงมาแล้วให้วางผลลงในภาชนะที่เตรียมไว้ ห้ามวางผลทุเรียนบนพื้นดินในสวนโดยตรงและให้เคลื่อนย้ายผลทุเรียนด้วยความระมัดระวังอย่าให้หนามทุเรียนทิ่มแทงกันเป็นบาดแผล เพื่อป้องกันการเกิดโรคผลเน่าหลังเก็บเกี่ยว

